

LOVE AND SEXUALITY WITH GEORGE ORWELL AND ALDOUS HUXLEY

Miruna Iacob, PhD Student, "Transilvania" University of Braşov

Abstract: The present paper attempts to analyse love and sexuality as well as their specific function in two Anglo-Saxon dystopian works, namely Nineteen Eighty Four by George Orwell and Brave New World by Aldous Huxley. A cultural and philosophical approach will point out the theoretical junctions of these notions and it will also emphasise the chain of perceptions on the dissemination of love and sexuality within an altered socio-political sphere. The variety of ideas stemming from cultural discourses will highlight the intersection between the image of eros established by philosophers and its projections in totalitarian literature. Somehow governed by political interests, the attempt to redefine the topos of eroticism will seek legitimation by exploring sensuality as means of moral rebellion against abstract vicissitudes, or by diminishing emotionally destructive tension, by abolishing the idea of a family and devitalizing feelings of affection.

Keywords: *sexuality, eros, instinctual freedom, totalitarianism, dissociation*

1. Moralitate și sexualitate în *O mie nouă sute optzeci și patru*

Referindu-se la particularitățile unei etici a revoltei în prefața creației orwelliene, Vladimir Tismăneanu găsește într-una din ideile autorului cea mai bună definiție a îndrăzelii de a sfida totalitarismul: „Este un lucru extrem de încurajator să auzi o voce umană atunci când cincizeci de mii de gramofone transmit aceeași melodie” (Orwell: 5). Stephen Spender observă cum romanul *O mie nouă sute optzeci și patru* reflectă o intenție bine articulată a lui George Orwell de a simplifica până la esență noțiunile de politică bună, constructivă, și politică rea, negativă, distructivă. În cele din urmă, binomul alcătuit din figura fantomatică a Fratelui Cel Mare și Partidul nu se dovedește a fi nociv din cauza totalitarismului, ci pentru că permite cu indulgență setea pentru putere care se apropie mai degrabă de o beție în numele răului (Spender: 43). Singurul aspect satisfăcător în condițiile prevăzute de *O mie nouă sute optzeci și patru* devine o căutare conștientă a senzualității, întrucât acolo unde binele, în accepțiunea sa idealizată, este imposibil, păcatele simțurilor pot fi folosite ca o armă morală împotriva răutății abstracte.

Lumea lui Orwell este doar în chip specios văduvită de divinitate, Fratele Cel Mare fiind, de fapt, un anticrist al cărui pretenții vizează supunerea întregii societăți, îndeplinirea tuturor ordinilor și ranforsarea aportului de afecțiune din partea victimelor sale atât în această lume, cât și în cealaltă. Autoritatea figurii reprezentative a Oceaniei poate fi explicată prin prisma teoriei lui Freud referitoare la coeziunea unei societăți care se asigură prin intermediul legăturilor libidinale individuale ale membrilor cu liderul, acesta actualizându-și însușirile figurii paterne primare. Dacă ideea egalității între oameni se află în centrul viziunii abandonate a lui Orwell, ideea voinței Fratelui Cel Mare este epicentrul anti-viziunii sale. Așadar, sloganurile parodice care marchează debutul romanului sunt, de fapt, legile morale ale unei lumi unde Răul s-a metamorfozat în Binele anticristului (Spender: 43). „Războiul este pace”, „Libertatea este sclavie” și „Ignoranța este putere” (George Orwell, 20) sunt privite asemenea unor principii de drept ale membrilor din Partidul Interior, iar eroul Winston Smith trece printr-un proces de convertire atunci când este pe deplin convins că minciuna este adevărul. Tragedia lumii lui Orwell este că omul - Fratele Cel Mare - se transformă în Dumnezeu, însă de fapt, nici nu există Dumnezeu.

Gorman Beauchamp afirmă că influența pronunțată a lui Zamiatin se răsfrânge asupra romanului *O mie nouă sute optzeci și patru* atât la nivelul trăsăturilor comune dintre Statul lui Zamiatin și Oceania, cât și în structurile de profunzime marcate de reprimarea sistematică a dorințelor sexuale, strădania individului de a recupera libertatea instinctuală și de a întrerupe implementarea unei conformități de către un *etatisme* omniscient, omnipotent (Beauchamp: 45). Altfel spus, „Winston Smith, personajul lui Orwell, este ultimul Adam, care redă mitul Izgonirii din Rai, urmând-o pe Eva în nesupunerea față de Dumnezeu.” (Beauchamp: 30) Pe lângă aspecte arhitecturale ale construcției orwelliene (tele-ecranul, ochii Fratelui Cel Mare, nou vorba, dublu gânditul, sloganurile ubicue), este important de menționat metoda exactă a lui Orwell de a încorpora teoria lui Freud despre erotism în isteria iubirii condiționate față de Fratele Cel Mare. Descrierea emoției colective în timpul celor Două Minute de Ură conturează un rudimentar proces de manipulare a maselor, aceste orgii sado-masochiste atașând competiției dintre cele două figuri antagonice: Fratele Cel Mare și Goldstein, o energie erotică blocată. Julia, Eva lui Winston explică puritanismului sexual al Partidului prin aceea că abstenența induce isterie, de altfel absolut necesară pentru că poate fi transformată și folosită în febra războiului sau venerarea eroilor. Aceste aspecte contravin structurii erotice a individului, așa cum o percepe Arthur Schopenhauer care, anticipându-l pe Freud, definea sexul „ca un centru invizibil al tuturor acțiunilor și al oricărui comportament care se ițește pretutindeni în ciuda vălurilor în care este înfășurat” (apud Simon May: 224). Însuși Sigmund Freud ulterior va susține că indicii erotici se reactualizează cu ocazia fiecărei oscilații între nevoia de autoconservare și libido, cel din urmă necesitând satisfacere permanentă (apud Simon May: 251). Actul sexual deține o structură inerent euforică, de neconceput pentru Partid întrucât pune sub semnul întrebării sensul existenței Fratelui Cel Mare. Astfel, în direcționarea freneziei poporului din Oceania către figura Fratelui Cel Mare prin deplasarea centrului erotic de la individ la Stat, Partidul luptă pentru abolirea oricărei plăceri sexuale. Căsătoria va avea ca unic scop reproducerea, copiii urmând să fie ulterior adoptați de Partid, hrăniți cu larvele ideologice și instruiți ca atare. În sprijinul acestor idei, se creează ligi care militează împotriva sexului, evocând, prin castitate, dragostea superioară și loialitatea față de entitatea social-politică supremă. Obiectivele acestor demersuri prefigurează intenția de a aboli instinctul sexual și afecțiunea față de altă persoană decât Fratele Cel Mare. Mult mai evident decât în Statul lui Zamiatin, conducătorii din Oceania au înțeles amenințarea la adresa utopismului reprezentată de sexualitate, iar mișcările drastice vor folosi fie distrugerii sale, fie transferului în sectorul politic.

Istoria și sociologia ne-au dezvăluit că izolarea deliberată a individului, desființarea legăturilor dintre oameni și fenomenul atomizării populației constituie bazele psihologice ale dominației absolute. Căci doar în indivizii deposezați de capacitatea lor de a funcționa ca ființe sociale poate germina loialitatea absolută care va substitui sentimentul de apartenență afectivă cu apartenența la o mișcare, la o direcție, la un partid.

În *O mie nouă sute optzeci și patru* regimul tinde să devină moștenitorul familiei muribunde și să își însușească sistematic emoțiile acestei instituții, jonglând cu transferul afectiv din sfera privată în sfera publică. Referindu-se la eroii înscriși în sfera lumii kafkiene, Albert Camus susținea că personajele acestui autor trăiesc într-o lume „în care totul este dat și nimic nu este explicat”. Suita de intrigi din romanele lui Franz Kafka ne indică faptul că situația acestei lumi a fost dintotdeauna astfel și că, mai mult, nu există un viitor prevestitor de mai bine. În lumina acestei afirmații, putem observă că personajul lui Orwell trăiește constant în nostalgia unei lumi în care nimic nu a fost dat fără a fi în prealabil explicat, la toate nivelurile care intră în componența formulei socio-structurale a individului. Alex Zwerdling susține că ceea ce îi lipsește lui Winston Smith, în primă instanță, este sentimentul de

protecție maternă, motiv pentru care o visează constant pe mama sa; iubirea sa necondiționată nu își poate găsi niciun substitut în societatea în care trăiește (Zwerdling: 69). Sarcina sa este de a transforma această nevoie într-o emoție autorizată de stat.

Vehemența lui Zwerdling omite totuși faptul că ulterior Winston Smith găsește un substitut temporar al afecțiunii materne în personajul Juliei. Freud susține că iubirea ține cont prea puțin de gradul de consolidare al individualității unei persoane, aceasta declanșând o întoarcere către originea primară și cea mai familiară formă a confortului (apud Simon May: 258). Mai mult, tot celebrul psihanalist pledează pentru o definiție a eului ca sumă a iubirilor sale ratate. Atât Sigmund Freud, cât și Marcel Proust recunosc legitimitatea legăturii dintre impulsurile erotice și afecțiunea din perioada copilăriei, pe filiera constantei nevoi de siguranță, încredere și sensibilitate, cultivate în faza inițială de figura protectoare a mamei. În definitiv, fundația emoțională a lui Winston Smith pendulează între două definiții schopenhaueriene ale noțiunilor de Eros și Agape. În concepția filosofului german, Erosul este un germen idealizant care își caută satisfacție în coordonate temporale determinate, fără a prilejui mântuirea, în timp ce Agape apare mai degrabă ca altruism și devotament față de aproape, scopul său fiind suprimarea scindării iluzorii dintre sine și ceilalți, vizând așadar eliberarea de povara grea intrinsecă individualității.

Din nefericire, revolta dionisiacă a autorului eșuează lamentabil, căci romanul nu susține până la final tentativa salvatoare de recuperare și menținere a echilibrului emoțional. Eroul sfârșește vitregit de însemnele afectivității prin reprimarea completă a nevoilor sale materne, paterne, fraterne verosimile și convertirea, apoi direcționarea lor ireversibilă către autoritatea supremă a statului.

Libertatea și adevărul sunt niște deziderate mărețe și evidente, iar *O mie nouă sute optzeci și patru* este o satiră a tuturor încercărilor de a justifica lipsa lor. Importanța libertății și a adevărului atât în cadrul cărții cât și pentru autor, este un numitor comun al criticilor, dar nu și tema încrederii reciproce, a sociabilității, a fraternității. Dincolo de a apăra individualismul ca autonomie și spațiu privat, Orwell privește către un timp în care oamenii sunt diferiți, dar totodată un timp în care nu sunt niciodată singuri, și transformă în mod paradoxal, pentru unii, Era uniformității în Era solitudinii. Necesitatea autoevaluării în funcție de un altul implică o tentativă de integrare într-o sferă colectivă pentru legitimarea identității. Intimitatea joacă un rol important pentru Orwell, cu atât mai mult cu cât este expusă în forma ei duală, bipolară: pe de o parte, există „intimitatea de a-l poseda pe celălalt și intimitatea de a ne pune la dispoziția celui alt fără rezerve” (Simon May: Istoria Iubirii: 30). Integritatea sa depinde însă de acțiunile politice: omul trebuie să oscileze constant și natural între public și privat, fiind în același timp și cetățean și individ. Din acest punct de vedere, George Orwell este mai aproape de Rousseau decât de Adam Smith sau John Stuart Mill.

Bernard Crick sesizează, de asemenea, existența unei parodii a Bisericii Catolice. Știm că Orwell a atacat poziția influenței antisocialiste a Bisericii în timpul Europei postbelice (Bernard Crick: 77). Biserica poate avea anumite trăsături totalitare, însă Orwell nu ne spune în niciun moment că ar fi într-adevăr totalitară, ci relevă mai degrabă existența unor elemente de tradiție autocratică în cadrul ei. Având aceste poziții date, o schiță geometrică ar putea înfățișa configurația puterilor din roman, sub forma unui triunghi isoscel, cu o bază șubredă reprezentată de catolicism, între cele două brațe lungi ale totalitarismului, respectiv ale autocrației birocratice.

2. Individul și lipsa emoției în *Minunata lume nouă*

Societatea în care trăiesc personajele lui Huxley tinde să opereze cu disjunctii ontologice la nivelul liniilor stricte de demarcație între relațiile sexuale și emoții, promovând

promiscuitatea celor dintâi și denunțându-le pe cele din urmă. Structura acestui construct social abordează o aparentă filozofie nietzscheană extremistă ce reneagă așa-numitul platonism popular a cărui idee directoare sugerează că lumescul, trupescul, afirmarea forței și a puterii naturale ale omului sunt forme ale răului (Simon May: 239). Acestea, potrivit lui Nietzsche, cultivă sentimentul de vinovăție și instigă la propagarea și prețuirea contrariilor lor: bună-cuviință, pioșenia și altruismul. Atât filosoful german cât și personajele lui Huxley, cu o singură excepție, încurajează o anchetă sceptică și subversivă a întregului sistem platonician-creștin care a guvernat configurația axiologică occidentală vreme de două mii de ani, influențând astfel întregul spectru ideatic asupra iubirii.

În *Minunata Lume Nouă*, individul nu aparține unei singure persoane, ci aparține tuturor. Unele personaje se acomodează în perimetrul acestei lumi, altelenu își găsesc locul printre aceste reguli. Cazul personajului Bernard este de natură bipolară, întrucât este unul dintre personajele excentrice ale lui Huxley, însă ciudățeniile care îl particularizează sunt ale unui om în deplinătatea facultăților mintale. Drama sa are la bază o inadecvare temporal-axiologică. Refugiul în solitudine, înlocuirea pastilelor de soma cu ființarea într-o realitate contingentă sunt două dintre motivele pentru care personajul trezește suspiciuni într-un spațiu în care comunitatea surclasează individul. Adevăratul „focar de infecție” este însă reprezentat de un fel de cultură a emoției. Ca multe dintre personajele lui Huxley, Bernard Marx este infantil din punct de vedere emoțional, în parte din cauza condiționării, în parte din cauza unui conformism social. Prin mărturisirea pasiunii față de un individ, Bernard subminează în mod deliberat un sistem care oferă posibilitatea câtorva subiecți să fie adulți din punct de vedere intelectual, și confirmă caracterul infantil atunci când intervin emoțiile și dorințele. Tocmai această structură ontologică scindată îl împiedică să exercite mai mult decât o funcție critică minoră în societate, privat fiind de abilitatea de a trăi ca un adult în permanență. Ca tehnică scriitoricească, Bernard este folosit ca un instrument cu ajutorul căruia Huxley înserează în corpul narativ singura perspectivă care contravine normelor prevalente în Statul Mondial, și anume, cea a sălbaticului John – a cărui cultură a luat naștere la intersecția primitivismului indian și rafinamentului shakespearian, nefiind încadrată de limitele condiționării. Opțiunea lui Huxley pentru un personaj preluat din sfera naturalului ne amintește de Rousseau și de întreaga idealizare romantică a omului natural. Ironia constă însă în faptul că Huxley nu se arată pregătit să urmeze calea primitivilor romantici în afirmarea binelui înăscut, și nici nu e complet convins de neajunsurile mediului urban. Nutrește aspecte ale scepticismului romantic față de progres, și chiar acest sentiment de neîncredere, îndoială, pare să cearșaful alb de cinema pe care se desfășoară opera.

3. Deformarea instinctului sexual și pastilele de soma în *Minunata lume nouă*

Potrivit lui Peter Bowering, tabletele de soma constituie, alături de ectogeneză și procesul de condiționare, cel mai eficient mijloc de exercitare a autorității de care dispun conducătorii Statului Mondial (Huxley's Use of Soma: 70). Huxley însuși a făcut speculații cu privire la inventarea unui drog nou, mult mai eficace și un substitut mai puțin dăunător pentru cocaină și alcool. Tabletele de soma sunt rezultatul a șase ani de cercetări întrunind toate avantajele alcoolului: euforie, beatitudine, stări halucinante, fără niciun defect sau efect secundar. Pentru exponenții societății lui Huxley, administrarea pastilelor de soma nu ține de sfera individului devenind astfel un viciu privat, ci aparține sferei politice, fiind însăși esența vieții, a libertății și a căutării fericirii. Conducătorii acestei lumi încurajează drogarea sistematică a cetățenilor pentru beneficiul statului, tabletele de soma sporind sugestibilitatea, de altfel utilă propagandei guvernamentale. O rație zilnică de soma vindecă orice individ de tulburare socială, idei subversive sau de tendințe de inadaptare. Karl Marx susținea că religia

este opiul pentru popor; în *Minunata Lume Nouă* lucrurile stau invers: opiul (tabletele de soma) este religia poporului, având, ca și religia, acea proprietate de a crea universuri compensatorii, de a oferi speranțe, de a consola cetățenii, de a le ameliora necazurile și de a le induce viziunea unei alte lumi mai bune. În *Reîntoarcere în Minunata Lume Nouă*, Huxley surprinde foarte bine chintesența tabletelor de soma: „Soma nu era numai un tranchilizant și un drog dătător de vedenii; era, de asemenea, un stimulent al minții și al trupului, un generator de euforie activă dar și de acea fericire negativă care urmează eliberării de anxietate și încordare” (Huxley: 418)

Comparându-și romanul cu cel al lui Orwell, Huxley observă că în *O mie nouă sute optzeci și patru* un cod strict de moralitate sexuală este impus asupra ierarhiei partidului. Întrucât societatea lui Orwell este în război pe tot parcursul romanului, subiecții sunt ținuti într-o permanentă stare de tensiune. O abordare puritană a sexului reprezintă astfel unul dintre cele mai importante instrumente din punct de vedere politic. În opoziție cu lumea orwelliană, societatea lui Huxley elimină ideea de război de pe lista de interese, singura preocupare a conducătorilor fiind aceea de a-i împiedica pe cetățeni să dea naștere oricărui tip de conflict. Alături de tabletele de soma, libertinajul, făcut practic prin abolirea ideii de familie, este unul dintre cele mai puternice mijloace prin care Statul ferește cetățenii de eventuale tensiuni emoționale distructive. Chiar dacă odată lumea era plină de tot felul de perversiuni începând cu castitatea, terminând cu sadismul, conducătorii statului și-au dat seama că o civilizație industrială depinde în mare măsură de toleranța față de sine. Castitatea presupune pasiune și neurastenie, iar pasiunea și neurastenia reprezintă un semn de instabilitate care, la rândul său, constituie o amenințare perpetuă la adresa civilizației. În consecință, viața le-a fost ușurată emoțional locuitorilor *Minunatei Lumi Noi*; indivizii au fost salvați de sentimente, privați de orice fel de emoții.

În spiritul studiului *Revolta maselor* de Jose Ortega y Gasset, care analizează fenomenul suprapopulării ca fiind una din cele importante crize ale civilizației, Laurence Brander sintetizează de asemenea aspecte privitoare la gestiunea populației. Nimeni nu avea voie să iubească pe cineva mai mult decât era necesar, nu exista nicio tentație a căreia individul să-i reziste, libertatea sexuală deplină și legalizată a fost sprijinită de toate metodele, procedeele și instrumentele cunoscute de aria științei. Pilulele contraceptive sau hipnopedia devin automatisme, îngroșând conturul unei societăți fabricate științific. Se vor aplica electroșocuri copiilor aflați la o vârstă fragedă pentru a-i salva de teroarea lecturii și a botanicii, se va institui o regulă a jocurilor erotice în rândul copiilor pentru a le asigura tinerețea, potența și fericirea lor naturală pe durata celor șaiszeci de ani de viață, femeile nu vor procrea niciodată, iar toți cetățenii vor fi sfătuiți să afișeze un comportament promiscuu. Nu va exista familie, după cum nu va exista nici ideea de dragoste maternă, iar prietenia se va lega doar în rândul inadaptaților. Cetățenii de rând trăiesc toată viața lor sub influența pastilelor de soma, deci, fără integritate sau individualitate. (The Mass Community: 75)

Prin aceste mijloace, conducătorii se asigurau de faptul că locuitorii se instalează vertiginos în postura unor ființe devitalize, lipsite de impulsuri revoluționare la adresa unei societăți în care vocile conducerii transmit aceeași melodie „*Toți suntem ai tuturor celorlalți*” (Huxley, 2003: 111) un pseudo-proverb motivațional ce mediază un conflict emoțional inerent într-o comunitate în care, de fapt, este limpede că nimeni nu aparține nimănui.

BIBLIOGRAPHY:

- Beauchamp, Gorman. 2004. "Sexual Behavior as a Form of Resistance." In *Bloom's Guides. Comprehensive Research and Study Guides*, ed. By Harold Bloom, 45–47. New York: Chelsea House Publishers.
- Bowering, Peter. 2004. "Huxley's Use of Soma." In *Bloom's Guides. Comprehensive Research and Study Guides*, ed. By Harold Bloom, 70–72. Philadelphia: Chelsea House Publishers.
- Brander, Lawrence. 2004. "The Mass Community." In *Bloom's Guides. Comprehensive Research and Study Guides*, ed. By Harold Bloom, 75–79. Philadelphia: Chelsea House Publishers.
- Crick, Bernard. 2004. "The Novel as Satire." In *Bloom's Guides. Comprehensive Research and Study Guides*, ed. By Harold Bloom, 75–82. New York: Chelsea House Publishers.
- Huxley, Aldous. 2003. *Minunata lume nouă*. București: Polirom.
- Huxley, Aldous. 2003. *Reîntoarcere înminunata lume nouă*. București: Polirom.
- May, Simon. 2014. *Istoria iubirii*. București: Nemira.
- Orwell, George. 2002. *O mie nouă sute optzeci și patru*. București: Polirom.
- Spender, Stephen. 2004. "Morality in the Novel." In *Bloom's Guides. Comprehensive Research and Study Guides*, ed. By Harold Bloom, 43–44. New York: Chelsea House Publishers.
- Zwerdling, Alex. 2004. "The Isolation of the Individual." In *Bloom's Guides. Comprehensive Research and Study Guides*, ed. By Harold Bloom, 67–75. New York: Chelsea House Publishers.